

Gmina Jeleśnia

Krajobraz Gminy Jeleśnia / Krajinu obce Jeleśnia

Gmina Jeleśnia położona jest w północnej części Beskidu Żywieckiego, w Powiecie Żywieckim, w Województwie Śląskim. W skład Gminy wchodzi dziewięć sołectw: Jeleśnia, Korbiewów, Krzyżowa, Krzyżówki, Mutne, Pewel Wielka, Przybórowe, Sopotnia Mała i Sopotnia Wielka. Gmina Jeleśnia od wschodu graniczy z gminą Koszarawa, od zachodu z gminami Świnna, Radziechowy Wiewprz i Węgierska Górka. Od południa z gminą Ujsoły, a od północy z gminami należącymi do województwa małopolskiego - Lachowice i Zawoja. Południową granicę Gminy stanowi granica z Republiką Słowacją.

Gmina Jeleśnia powzięła się na 170 km², co stanowi ok. 16% powierzchni powiatu żywieckiego. Teren gminy znajduje się w granicach 4 pasm górskich. Centralną, południową i południowo-zachodnią część terenu zajmuje grupa Pilska (1557 m n.p.m.), Lipowskiej (1324 m n.p.m.) i Romaniki (1366 m n.p.m.). Od południowo-wschodu rozpościera się Pasma Babiej Góry biorące swój początek od Przełęczy Glinne (809 m n.p.m.). Nieco dalej na północny-wschód przebiega pasmo Przedbabiegórskie nazywane Pasmem Jalo-wieckim. Najmniejsze z występujących kulminacji obejmuje Pasma Pewelskie zaczynające się w najniższej części doliny rzeki Koszarawy i ciągnące się w kierunku północno-wschodnim.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Obszar gminy odgrywa szczególnie ważną rolę w projektowanym krajowym systemie obszarów chronionych". Około 65% powierzchni gminy leży w obszarze

Żywieckiego parku Krajobrazowego, natomiast pozostały teren jest strefą ochronną ZPK lub stanowić ma „Obszar chronionego krajobrazu”.

Obszar Jeleśnia się nachadzi w sewrni části Beskyd Żywiecki, v župě Žywiec, ve Slezském vojvodství. Obec se skládá z devíti vesnic: Jeleśnia, Korbiewów, Krzyżowa, Krzyżówki, Mutne, Pewel Wielka, Przybórowe, Sopotnia Mała a Sopotnia Wielka. Obec Jeleśnia sousedí na východě s obcí Koszarawa, na západě s obcí Świnna, Radziechowy Wiewprz a Węgierska Górka. Z jihů s obcí Ujsoły a ze severu s obcemi Lipowska (1324 m n. m.) a Romaniki (1366 m n. m.). Z jihovýchodu se táhne pohorí Babia Góra, vycházející z průsmyku Glinne (809 m n. m.). O něco dále na severovýchod se táhne pohorí Przedbabiegórskie zvané Jalo-wiecki. Nejmenší z vrcholů je Pewel-skie Range, který začíná v nejnížší části údolí řeky Koszarawa a rozširuje se na severovýchod. Obec disponuje přírodními zdroji nadregionálního významu. Obzvláště důležitou rolí hraje území obce v plánované „národní soustavě chráněných území”. Asi 65 % rozlohy obce leží v Žywieckém krajinném parku, zbyvajícím územím je ochranným pásmem ZPK nebo má tvořit „Chráněnou krajinu Plocha”.

Je vyroben z pískovce. Vrstvy hornin le-sají strmě ve stejném směru jako vodní tok. Práh, ze kterého voda padá, je dlouhý 15 m a voda pod ním vyvrhla kotel v hloubce 5 m. Na dně kotle jsou silmo umístěné skalní desky. Vodopád se nachází 620 m nad mořem. a je památkou přírody.

Stara Karczma w Jeleśni

Najcennejšim památkou potvrzující staletou historii Jeleśnie je Stará krčma. Hostinec se nacházel na obchodní stezce vedoucí ze Žyvice na Slovensko, vedle křižovatky cest, poblíž kostela sv. Wojciech. Jedná se o jednopatrovou budovu se dvěma křídly umístěnými v pravém úhlu, s průčelím orientovaným na východ. Hostinec je zastřešen obrovskou lomenou polskou střechou ze šindelů s komín. Jeho prostorný interiér má klasické členění pokojů se silně exponovanou křmou, známou také jako hlavní místnost. Hostinec sehrál v životě obce důležitou roli. Kanaly se zde svatby, křtiny, zábavy a zastavovaly se pěší poutě ze Slovenska do Kalvarie Zbrzydowské a Čenstochové. V současné době je ve Staré Karczme restaurace.

Stará Ruka w Jeleśni

Najcennejšim památkou potvrzující staletou historii Jeleśnie je Stará krčma. Hostinec se nacházel na obchodní stezce vedoucí ze Žyvice na Slovensko, vedle křižovatky cest, poblíž kostela sv. Wojciech. Jedná se o jednopatrovou budovu se dvěma křídly umístěnými v pravém úhlu, s průčelím orientovaným na východ. Hostinec je zastřešen obrovskou lomenou polskou střechou ze šindelů s komín. Jeho prostorný interiér má klasické členění pokojů se silně exponovanou křmou, známou také jako hlavní místnost. Hostinec sehrál v životě obce důležitou roli. Kanaly se zde svatby, křtiny, zábavy a zastavovaly se pěší poutě ze Slovenska do Kalvarie Zbrzydowské a Čenstochové. V současné době je ve Staré Karczme restaurace.

Stará Karczma w Jeleśni / Stará Ruka w Jeleśni

Wodospad w Sopotni Wielkiej / Vodopád v Sopotni Skvělé

Wodospad w Sopotni Wielkiej

Na potoku Sopotnia znajduje się największy wodospad w polskich Beskidach. Potok Sopotnia ma kamieniste, głęboko wcięte w podłoże koryto (poniżej wodospadu ma ono głębokość 12-15 m). Zbudowane jest z pískovců. Warstvy skál opadajíc stromo, v tym samym kierunku, co bieg vody. Práh, z kterého spada voda ma dĺžku 15 m, a voda vybitla pod nim kociot o gĺbokości 5 m. Na dne kotla najdujíc się skóšnie ustávné skalné pláty. Wodospad najduje się na wysokości 620 m n.p.m. i jest pomníkiem przyrody.

Vodopád v Sopotni Skvělé

Na potoce Sopotnia se nachází největší vodopád v polských Beskydech. Potok Sopotnia má skalnaté, hluboce zářitné dno (pod vodopádem je hluboký 12-15 m).

Je vyroben z pískovce. Vrstvy hornin le-sají strmě ve stejném směru jako vodní tok. Práh, ze kterého voda padá, je dlouhý 15 m a voda pod ním vyvrhla kotel v hloubce 5 m. Na dně kotle jsou silmo umístěné skalní desky. Vodopád se nachází 620 m nad mořem. a je památkou přírody.

Stacja Kosmiczna YSS w Sopotni Wielkiej

W Sopotni Wielkiej swoją siedzibę posiada Stowarzyszenie POLARIS - OPP. Jest to organizacja zajmująca się innowacyjnymi formami popularyzacji nauk ścisłych związanych z szeroko rozumianym kosmosem i niebem. Wypracowało ono innowacyjną w skali regionu ASTROTURYSTYKĘ gdzie wśród głównych atrakcji dostępny dla odwiedzających region są m.in.: Stacja Kosmiczna YSS - to model wnętrza jednego z modułów Międzynarodowej Stacji Kosmicznej ISS w skali 1:1. Tutaj prowadzone są seanse pokładowe, w których jednorazowo udział może wziąć ok. 15 osób.

Vesmírná stanice YSS v Sopotni Wielka

Sdružení POLARIS - OPP sídlí v Sopotni Wielka. Jde o organizaci zabývající se inovativními formami popularizace exaktních věd tykajících se široce chápaného prostoru a nebe. Vynínila celoregionální inovativní ASTRO-TURISMUS, kde mezi hlavní atrakce dostupné návštěvníkům regionu patří: Vesmírná stanice YSS - jedná se o model interiéru jednoho z modulů Mezinárodní vesmírné stanice ISS v poměru 1:1. Zde se konají palubní projekce, kterých se může najednou zúčastnit cca 15 osob.

Stacja Kosmiczna YSS / Vesmírná stanice YSS

se prezentuje stálá expozice lidového umění – malba na skle, květiny z hedvábného papíru, lidové hračky Stanisława Lacha z Pewla Wielka, plastiky od Józefa Mentl, akvarely Magdalena Zawada. Druhou částí budovy je stylizovaná horalská místnost se starým hospodářským zařízením.

Zabytkowy kościół parafialny p.w. św. Wojciecha w Jeleśni

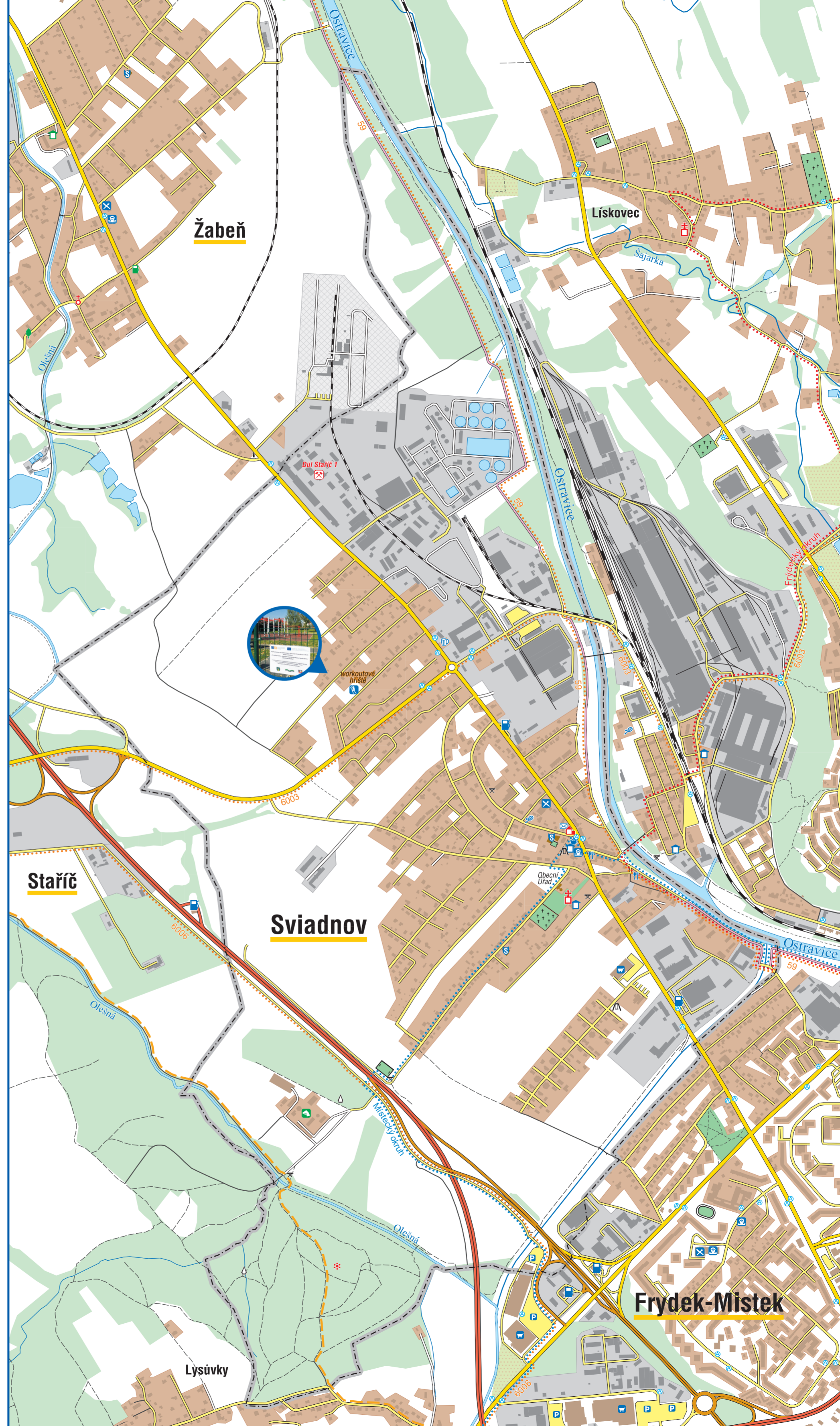
Kościół świętego Wojciecha w Jeleśni – barokowy kościół należący do parafii pod wezwaniem świętego Wojciecha w Jeleśni. Znajduje się w górnej części wsi, przy drodze głównej, prowadzącej na granicę polsko-słowacką w Korbiewowie. Kościół o cechach pseudobazylisk: trzy nawy, nawa główna bez orientowania. Budynek został wpisany do rejestru zabytków (wraz z plebanią z roku 1817) dnia 20 sierpnia 1986 roku. W zewnętrznej architekturze kościoła widoczne są wpływy słowackie (kopuła wieży zbliżona jest do kopuł kościołów w Liptovských Matiasovcach i Rabčí).

Kościół posiada wieżę kwadratową o dwóch kondygnacjach z uskokami i zaakraglami na narożnikach, zakończoną zwieńczeniem w postaci kopułowego helmu. We wnętrzu (na zewnątrz) ustawionej w stronę drogi pietnej (na wschód) znajduje się Pieta; dawniej umieszczony był krucyfik.

Historický farní kostel sv Svatý Wojciech w Jeleśni

Kostel sv. Vojtěcha v Jeleśni – barokní kostel patřící k farnosti sv. Vojtěcha v Jeleśni. Nachází se v horní části obce, u hlavní silnice vedoucí k polsko-slovenské hranici v Korbiewów. Kostel s rysy pseudobaziliky: trojlodí, loď bez oken; orientované. Objekt byl zapsán do seznamu památek (spolu s presbytářem z roku 1817) 20. srpna 1986. Ve vnější architektuře kostela jsou patrné slovenské vlivy (kopule věže je podobná kupolím kostelů v Liptovských Matiasovcích a Rabčí).

Kostel má čtverhrannou dvoupatrovou věž se stupňovitými a zaoblenými nárožními, zakončenou klenutou helmicí. Ve výklenku (venku) obráceném k hlavní silnici (východ) je Pieta; dříve tam byl krucifix.

Muzeum Motóra w Korbiewowie

W Korbiewowie, w remizie Ochotniczej Straży Pożarnej znajduje się Muzeum motocykli z okresu PRL. Znaleźć tam można wiele unikalnych eksponatów. Muzeum działa na zasadzie wolontariatu i powstało z miłości do motoryzacji.

Muzeum Motora w Korbiewów

V Korbiewów ve Sboru dobrovolných hasičů je Muzeum motocyklů z období komunismu. Najdete zde mnoho unikátních exponátů. Muzeum funguje na dobrovolné bázi a vzniklo z lásky k automobilovému průmyslu.

Muzeum Motóra w Korbiewowie / Muzeum Motora w Korbiewów

Schrony bojowe / Bojové úkryty

Schrony bojowe w Krzyżowej i Przybórowie

Fani militariów mogą zależeć na terenie Gminy Jeleśnia prawdziwe perelki. Schrony bojowe w Przybórowie i Krzyżowej znajdują się w atrakcyjnym górskim terenie. Istnieje możliwość odbycia wycieczki pieszej lub rowerowej (tylko Przybórowe) śladem fortyfikacji. Schrony pochodzą z okresu II Wojny Światowej i powstały w celu umocnienia doliny rzeki Koszarawy i Krzyżówki. Nie wiadomo ile schronów było w planie, udało się zakończyć betonowanie jedynie 5 obiektów. Na terenie wsi Krzyżowa znajdują się trzy schrony o nazwach Szyling (K1), Kustróń (K2) i Boruta (K3). W Przybórowie natomiast, znaleźć można dwa obiekty P-1 Bernard oraz P-2 Rydz.

Bojové úkryty v Krzyżové a Przybórowé

Fanoucí Militaria najdu v komuně Jeleśnia opravdové skvosty. Bojové bunkry v Przybórowé a Krzyżové se nacházejí v atraktivní horské oblasti. Po stopách opevnění je možné absolvovat pěší nebo cyklistický výlet (pouze Przybórowe). Kryty pocházejí z druhé světové války a byly vybudovány k posílení údolí řek Koszarawa a Krzyżówka. Není známo, kolik bunkrů bylo plánováno, pouze 5 staveb bylo úspěšně vybetonováno. Ve vesnici Krzyżowa jsou tři bunkry pojmenované Szyling (K1), Kustróń (K2) a Boruta (K3). V Przybórowé najdete dva objekty P-1 Bernard a P-2 Rydz.

Regionalna Izba Pracy Twórczej w Jeleśni

W dawnej organizstwie pod kościołem w Jeleśni mieści się Regionalna Izba Pracy Twórczej gdzie prezentowana jest stała wystawa sztuki ludowej – malarstwo na szkło, kwiaty z bibuly, zabawki ludowe Stanisława Lacha z Pewli Wielkiej, rzeźby Józefa Mentla, akwarele Magdaleny Zawady. Druga część budynku to stylizowana góralska izba, w której zgromadzono stare sprzęty dawnego gospodarstwa wiejskiego.

Regionální komora tvůrčí práce w Jeleśni

V bývalém varhaníku u kostela v Jeleśni je Regionální komora tvůrčí práce, kde

Kościół w Jeleśni / Kostel v Jeleśni

Gmina Sviadnov

Widok na Sviadnov / Pohled na Sviadnov

Gmina Sviadnov to średniej wielkości gmina położona w powiecie Frydek-Mistek w sąsiedztwie miasta statutowego Frydek-Mistek. Sviadnov ma raczej charakter przemysłowy z silnym zapleczem dla firm i biznesu, obejmującym kilka dużych zakładów przemysłowych. Wieś ma średnią wysokość 277 m n.p.m., najwyższym punktem jest 80-metrowe wzgórze Štándl na wysokości 356 m n.p.m. Sviadnov to jedna z najstarszych wsi w regionie – jej początki sięgają 1267 roku (tehdy pod nazwą Zwenser). Od połowy lat 70. XX wieku wieś była częścią miasta Frydek-Mistek w ramach stosowanego związku gmin, na początku 1992 r. Sviadnov ponownie stał się samodzielną gminą z inicjatywą miejscowych mieszkańców. W tym czasie rozpoczął się również znaczący rozkwit wsi (wprowadzenie kanalizacji, rozwój budownictwa mieszkaniowego), który przyspieszył po 2000 roku. Wieś liczy obecnie 2148 mieszkańców. Składa się głównie z ludności narodowości czeskiej. Wieś położona jest pomiędzy rzeką Ostravicą po stronie północno-wschodniej i rzeką Olešná po stronie południowo-zachodniej.

Obsar Sviadnov je středně veľkou obcí nachádzajúci sa v okrese Frýdek-Místek v susedství štatutárneho mesta Frýdek-Místek. Sviadnov má spíše průmyslový charakter se silným záplečím pro firmu a podnikání, včetně několika velkých průmyslových areálů. Obec má průměrnou nad mořskou výškou 277 m n.m., nejvyšším bodem je 80metrový kopec Štándl ve výšce 356 m n.m. Sviadnov patří mezi nejstarší obce v regionu – jeho počátky se datují do roku 1267 (tehdy pod názvem Zwenser). Od poloviny 70. let 20. století byla obec součástí města Frýdku-Místku v rámci uplatňovaného přidružení obcí, na počátku roku 1992 se Sviadnov z iniciativy místních občanů stal opět samostatnou obcí. V této době se také nastartoval výrazný rozkvět obce (zavedení kanalizace, rozvoj bydlení), který akceleroval po roce 2000. Obec má v současné chvíli 2148 obyvatel. Jedná se dominantně o složení obyvatel české národnosti. Obec je vsazena mezi řeky Ostravicí na severovýchodní straně a říčkou Olešnou na jihozápadní straně.

Restauracia Ondráš / Restaurace Ondráš

Restauracia Ondráš

Budynek restauracji Ondráš jest zabytkowy własnością gminy. Ondráš został założony w 1903 roku jako karczma miejska z domem miejskim i dużą salą, w której przez większość czasu toczyło się stowarzyszenie i życie publiczne gminy. Budynek został zakupiony za 55 000 koron austriackich. Jej nazwa nawiązuje do historycznej postaci antyfeudalnego ruchu oporu Ondráša z Janovice. Restauracja znajduje się w centrum wsi na ulicy Ostravskiej.

Wieża górnicza kopalni Staříč / Těžní věž dolu Staříč

Restaurace Ondráš

Budova restaurace Ondráš je historickým majetkem obce. Ondráš byl založen roku 1903 jako obecní hostinec s obecním domem a velkým sálem, kde se po většinu času odehrával spolkový a veřejný život obce. Budova byla pořízena za 55 000 rakouských korun. Její název je svážen s historikou postavou protifeudálního odboje Ondráše z Janovic. Restaurace se nachází v centru obce na Ostravské ulici.

Kaplica św. Jan Nepomucký

Duża kaplica, przypominająca raczej maty kościół, jest największą budowlą sakralną w Sviadnovie. Poswięcona jest św. Janowi Nepomuckiemu. Najpierw pobliski cmentarz został zbudowany w 1885 roku na zlecenie miasta Frydek-Mistek. Budowę samej kaplicy rozpoczęto dopiero w 1887 r., a wieś zorganizowała na jej budowę zbiórkę.

Kaple sv. Jana Nepomuckého

Velká kaple připomínající spíše malé kostelík je největší církevní stavbou ve Sviadnově. Zsvěcená je svatému Janu Nepomuckému. Nejprve byl roku 1885 vybudován nedaleký hřbitov z nařízení města Frýdku-Místku. K výstavbě samotné kaple se přistoupilo až v roce 1887 a na její stavbu obec pořádala sbírku.

Kaplica św. Jan Nepomucký / Kaple sv. Jana Nepomuckého

Těžní věž dolu Staříč č. I – Sviadnov

Důl ve Sviadnově poblíž staré cesty mezi Ostravou a Místkem byl založen v roce 1963 Československým státem. Spravoval jej Sdružení OKD Ostrava. Nad touto první věžní jámou vznikl architektonický unikát – železobetonová těžní věž s pláštěm ve tvaru proskleného prstence. Jediněná kruhová věž (jediná svého druhu ve střední Evropě) se v této době se svými 28 metry stala krajinou dominantou. Její architekt Ivan Lange musel kvůli nesouhlasu s komunistickým režimem emigrovat, jeho věž však ve Sviadnově zůstala.